

Anjel Lertxundi: «Euskararen diskurtso ofiziala beti bat eta berdina da»

Euskalgintzari buruzko hitzaldia eman zuen Tolosako Galtzaundi Forumean

Imanol Murua Uria / Tolosa

Euskararen inguruko sakralizazioak ekar leza-keen akritizismoaz eta hori gainditu beharraz aritu zen, besteak beste, Anjel Lertxundi idazlea herenegun Tolosako Galtzaundi Forumean.

«ALDARERIK gabeko euskara normalizatu bat helburu», idazle den aldetik «hanpatze eta akritizismo guztien lanbro artean argi egiten saiatzea» dela bere lana adierazi zuen Anjel Lertxundik.

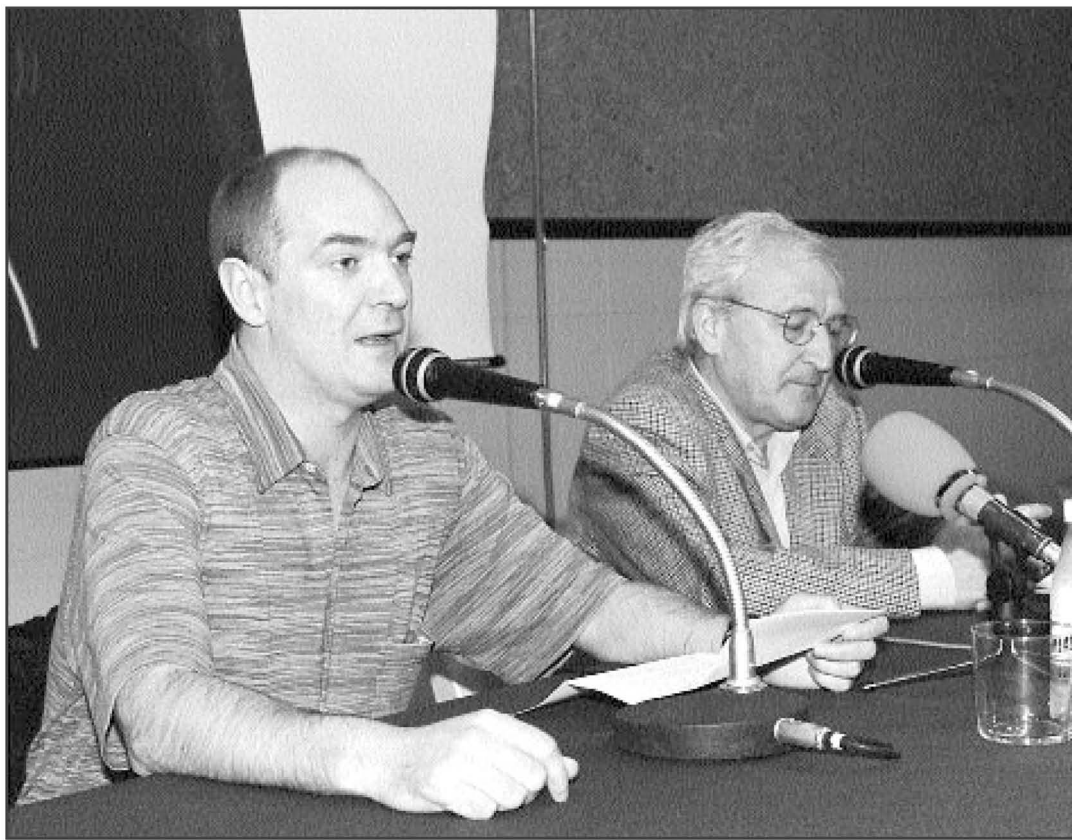
Garenaren neurria. 25 koska, zurubi luzean gora eta behera izenburuko hitzaldian esan zituen hitzok Lertxundik, euskararen sakralizazioaren kalteez ohartarazi ondoren: «Euskararen inguruko sakralizazioak, sakralizazio guztiek bezala, asmoak eta emaitzak batzen ditu, eta ez du lastoa eta garia berezten uzten, eta inork iniziatiba bat edo emaitza bat, kaskarra iruditurik, kritikatu orduko, euskararen etsai bihurtzeko arriskua du». Akritizismoa da arriskua, Lertxundiren hitzetan: «Eta begi-bistakoa da akritizismoa dela proiektu luze eta eraginkor baten bidean har litekeen bide-makulurik baldarrena».

Euskal hiztunen argazkia ez dela bat eta berdina, baina euskararen diskurtso ofiziala «beti bat eta berdina» dela esan zuen. «Badirudi euskararen hautamena egin izanak diskurtso ofizial horren ideologiaren hautamena ere bera-rekin dakarrela».

«Euskararen hariak mugitzen dituen eta hari horiek mugitzetik bizi den jendemultzoa», euskararen inguruko *inteligentsia*, kezka iturri duela adierazi zuen Lertxundik. «Horren zilegitasunak baino *inteligentsia* guztiek bideratzen duten kontrolak kezkatzen nau, baina ez bereziki kontrol horrek bere eskuetan eragin sozial eta politiko handia izateak, aginpide horren bidez gauzatzen ari den hizkuntzari buruzko ikuspegi teknokratak baino».

Esan nahi eta esan ezina

«Esan nahi eta esan ezinaren» kezkatik abiatu zuen hitzaldia Anjel Lertxundik, «horixe

Andoni Egañak aurkeztu zuen Anjel Lertxundi: Zarauzko ikastolan irakasle izan zenean, «Andu maisuak» bi eta bi beti ez direla lau irakatsi ziela gogoratu zuen Egañak.

esaldiak

Kezkak eta koskak

■ Anjel Lertxundi idazleak Tolosako Galtzaundi Forumean emandako hitzaldiko pasarteak dira ondokoak:

Erreferentzia arrotzak • «Oinarrian, euskara ez den beste hizkuntza bateko erreferentzia kulturalak bizi ditugu, euskara ez den beste hizkuntza batean asetzen baitugu gure egarri kulturalaren zati handi bat».

Komisario linguistikoen ugaritzea • «Beldurtzen hasita nago hizkuntz sortzaile, suspertzaile, zirikatzaile berri bakoitzeko, ez ditugun hamar komisario linguistiko berri erditzen, araua gordetzea garrantzitsuagotzat jorik bizitza baino».

Erregistro urriak • «Esparru jakin baterako sortu zen erregistroetako bat nagusiturik, administrazioko, hedabideetako edo ira-

baita hiztun batek bizi lezakeen trajediarik handiena». Bere ustez, «begi-bistakoa da euskaldunoi ez zaigula zer eta nolakoak garen esateko gogorik falta, baina behar bezalako zehaztasunez esan eta adierazi ezina da gure mina».

«Ni izateko eta ni nor eta nolakoa naizen adierazteko behar dut hizkuntza», esan zuen Lertxundik. «Deus gutxi balio dit estatistikak gizentzeko. Are gutxiago sinbolo hutsarako, dekoraziorako edo denda-errotuluetarako soilik erabiltzen den tresnak. Ez zait eskaparatea interesatzen».

1973an berak idatzitako testu bat ekarri zuen gogora: ikastolako orduko ikasleek «hizkuntzaren tamaina egoki batera» iristeko aukera eskasak zituztela idatzi zuen orduan. Gaur egungo haurren euskara maila eskasagoa dela eman zuen aditza eta, hala ere, ez duela horri buruzko kezka eta debate handirik nabari. «Etsi dugu-lakoan nago», esan zuen.

Espainola eta beste hizkuntza handiak nola, euskara halaxe irakasten dela deitoratu zuen Lertxundik. «Hizkuntza guztien izaera, zabalkundea, ezaugarriak,

kaskuntzako esparru guztiek beren burua haren aurrean makurtzea da gerta dakigukkeen trajediarik handiena».

Euskaldunon ekarria • «Euskaraz pentsatu, euskara pentsatzeko; eta euskal munduaz pentsatu, euskal mundua pentsatzeko, hori baita euskaldunok egin diezaiokegun ekarri nagusia munduaz pentsatu eta mundua pentsatzeari».

Uniformitatea versus unibertsaltasuna • «Unibertsaltasuna *versus* partikulartasunaren aurkako borroka bat jokatzan ari dela uste du hainbatek. Baina ez, ezta inondik ere! Uniformitatea *versus* unibertsaltasuna da jokatzan ari dena, partikularren sintesi gisa ulertu behar baita unibertsaltasunaren kontzeptu eder hori, identitateen suntsiketa moduan uniformitatea».

tradizioa eta abar desberdina badira, estrategia didaktikoek ere desberdinak behar dute izan».

Baina ez da horrela egiten, Anjel Lertxundiren ustez: «Gaztelaniaren errape oparoen mimetismoak bizi gaitu alor guztietan. Gaztelaniak eta gaztelaniaraz eraikitako eredu kulturalak bizi gaituzte. Inoiz esana dut euskal hiztun guztiok hala-moduko itzultzaile mental batzuk garela».

Anjel Lertxundiren hitzaldi osoa EGUNKARIAREN webgunean (www.egunkaria.com) irakur daiteke atzotik.

Gipuzkoako kostako uraren kalitate eskasa dela eta, lau hondartzatan bakarrik da bainatzea libre

■ Gainontzean, hondartzarik gehienetan «bainua har daiteke» da, baina kontuz ibili behar da

Europa Press / Donostia

URTARO honetan ohikoak izaten dira Osakidetza-kosta parteko uraren kalitatea kontrolatzeko egiten dituen ikerketak. Lehenbiziko ikerketaren emaitzen arabera, Gipuzkoan egotera ez da batere ona. Soil-soilik lau hondartzatan da bainua hartzea libre; Getarian, Zumaiko Itzurunen, Mutrikun eta Zarauzko hondartzako zati batean. Gainontzean, Gipuzkoako hondartzarik gehienetan «bainua daiteke», Osakidetza-ren ikerketaren arabera, baina kontuz ibili behar dela.

Ikerketa horrek berak, zenbait hondartzatan bainua hartzea ez dela kome-ni esan du. Hain justu, Orioko Oribazar hondartzan eta Mutrikuko Ondarbeltz eta Saturraran hondartzetan uraren kalitatea oso eskasa da.

Hiru laguni isuna jarri die Nafarroako Gobernuak, arauak bete gabe ehizan jarduteagatik

Europa Press / Iruñea

NAFARROAKO GOBERNUKO Ingurugiro Departamentuak isuna jarri die hiru laguni, arauak bete gabe ehizan jarduteagatik. Hirurak foru polizia-rik harrapatu zituen iaz bete beharreko arauak jaramonik egin gabe ehizatzen.

Zigortuak I.A.U., R.G.Z.—elkarrekin ari ziren hauek ehizan— eta L.A.I.L. dira. Hirurak, gauez ari zirela harrapatu zituzten, eta ehizan jarduteko premiazkoak diren baimen eta agiriak ez zituzten legeak agindu bezala. Lehenengo biek 200.000 pezetako isuna ordaindu beharko dute eta bi urtean galarazita izango dute ehi-za egitea. Hirugarren ehiz-tariak ere antzeko zigorra jasoko du, diru isuna eta aldi baterako galaraztea alegia.